

OHJEITA KANDIDAATIN JA MAISTERIN
TUTKIELMAA TEKEVILLE

Tampereen yliopisto

Venäjän kieli, kulttuuri

Sisällysluettelo

1. YLEISTÄ	3
2. TYÖN SUUNNITTELU	3
3. TYÖN RAKENNE	5
3.1. Johdanto	5
3.2. Pääluvut alalukuineen	5
3.2.1. Yleistä	5
3.2.2. Teorialähteiden referointi ja suora siteeraaminen	6
3.2.3. Tutkimusmateriaalin esittely ja analyysi	6
3.3. Yhteenvetoluku	7
3.4. Lähdeluettelo	7
4. TIETEELLINEN ESITYSTAPA	7
4.1. Yleiset vaatimukset	7
4.2. Käsitteet ja niiden määrittely	7
4.3. Esityksen kielestä	8
4.4. Venäläisten sanojen translitterointi	9
4.5. Lähdeviitteiden käyttö	9
4.6. Alaviitteistä	12
5. KIRJOITUSOHJEITA	12
5.1. Yleisiä kirjoitusohjeita	12
5.2. Suorien sitaattien kirjoitusohjeita	14
5.3. Lähdeviitteiden kirjoittamisohjeita	15
5.4. Lähdeluettelo	18
LIITE 1. NIMILEHDEN MALLI	21
LIITE 2. LÄHDELUETTELON MALLI	22
LIITE 3. TIETEELLISEN VENÄJÄN PIIRTEITÄ JA ILMAISUJA	24

1. Yleistä

Venäjän kielen ja kulttuurin kandidaatin tutkielma on 15 – 20 sivun laajuinen tieteellinen esitys jostakin venäjän kieleen, kirjallisuuteen tai venäläiseen kulttuuriin liittyvästä aiheesta. Esityksen tulee olla looginen asiakokonaisuus, joka on laadittu hyvää tieteellistä ilmaisutapaa noudattaen.

Tutkielman aihe voi perustua proseminaarissa laadittuun esitelmään, joka viimeistellään loppulliseen muotoonsa ohjaavan opettajan antamien suositusten mukaan. Työn tulee pohjautua sellaiseen määrään teorialähteitä, että niiden perusteella kirjoittajan voidaan katsoa paneutuneen aiheeseen hyvin (n. 8 -10 lähdettä voi olla jonkinlainen ohjenuora, vaikka mitään ehdottoman tarkkaa suositusta ei ole mahdollista antaa).

Kandidaatin tutkielma on osa alempaa korkeakoulututkintoa (kandidaatin tutkintoa) ja sijoittuu aineopintojen loppuvaiheeseen. Koska kandidaatin tutkinto on pohjana maisteriopinnoille, on tutkielman keskeisenä tehtävänä paitsi osoittaa syvällisempää perehtyneisyyttä tiettyyn venäjän kielen, kirjallisuuden tai kulttuurin kysymykseen myös valmentaa maisterivaiheessa tulevaan seminaariryöskentelyyn.

Kandidaatin tutkielmaan liittyy äidinkielellä kirjoitettu kypsyyskoe, jossa tutkielman laatija vastaa johonkin aiheeseen liittyvään kysymykseen osoittaen aiheen hyvää hallintataitoa ja kykyä esittää ajatuksensa selkeästi ja johdonmukaisesti hyvällä kielellä. Kypsyyskokeen kirjoitusohjeet ovat osoitteessa <http://www.uta.fi/ltl/opiskelu/kaytannot/tutkielmat.html>

Kandidaatin tutkielma jätetään oppiaineen kansliaan vähintään kolme viikkoa ennen kypsyysnäytettä kahtena kappaleena, joista toinen on kansioituna.

Tutkielman hyväksyy ohjaava opettaja, lehtori tai oppiaineen professori. Hyväksytystä tutkielmasta ei anneta erillistä arvosanaa. Arvostelussa otetaan huomioon seuraavat asiat:

- aihealueen rajaaminen ongelmanasettelun kannalta sopivaksi
- saatavissa olevan tiedon jäsentely tutkimusongelman kannalta
- eri lähteiden monipuolinen käyttö ja tiedon yhdistely
- kyky osoittaa ymmärtäneensä tutkielman aihealue /esitettyt mallit / teoria
- tutkielman toteutus ja kielen oikeellisuus
- opponointi ja aktiivisuus seminaari-istunnoissa.

2. Työn suunnittelu

Tutkielman esivaihe on perehtyminen tutkimusaihetta käsittelevään teoriakirjallisuuteen ja kokonaiskuvan muodostaminen aiheen käsittelytavoista ja ongelmista. Aiheeseen liittyvää teoriakirjallisuutta voi etsiä tietokonehauilla eri kotimaisista tietokannoista (Tampereen yliopiston kirjaston Tamcat ja Integrum, kaikkien yliopistojen kirjastot Linda/Linnea -haku). Venäjän tiedeakatemian Inion-tietokannasta (<http://www.inion.ru/product/db.htm>) voi löytyä arvokkaita lähdetietoja ja lähteitä, joita löytyy suomalaisistakin kirjastoista. Venäjän kieleen ja sen tutkimukseen liittyviä inter-

netosoitteita on koottu Ahti Nikunlassin kirjaan *Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen*, Helsinki 2002, s. 408 - 409. Kirjallisuuden tutkimukseen liittyviä venäläisiä internetlähteitä ovat mm. Каталог: историко-литературное издание <http://litcatalog.al.ru/> ja Рутения: <http://www.ruthenia.ru/index.htm>.

Teoriakirjallisuuteen perehtymisen jälkeen on tarkoituksenmukaista laatia dispositio eli sisällysluettelo muistuttava jäsentely käsiteltävistä kysymyksistä. Dispositio voi olla sama kuin aiemmin samasta aiheesta tehdyssä proseminariesitelmässä, mutta koska aiheen tarkastelutapa on laajempi, saattaa dispositio muuttua. Oleellista on, että tärkeille asioille annetaan pääpaino ja vähemmän keskeisille vähäisempi paino. On myös harkittava, mitä asioita on mahdollisesti jätettävä käsittelyn ulkopuolelle.

Kielen alalta laadittavissa tutkielmissa sovelletaan aiheen kuvauksen kannalta tarkoituksenmukaista kielitieteellistä kuvaustapaa. Esimerkkiaineisto voidaan kerätä teorialähteistä, mutta apuna voidaan käyttää myös itsenäisesti kerättyä korpusaineistoa tai eksperimenttejä (esimerkiksi syntype-raisilla kielenpuhujilla tehtyjä testejä). Korpusaineiston laajuudesta on vaikea antaa tarkkaa suositusta. Oleellista on, että aineisto kuvaa ao. teoriaongelmaa riittävän monipuolisesti. Laajuus voi olla useita kymmeniä esimerkkejä, mutta se ei voi olla satoja esimerkkejä. Valmiiseen tutkielmaan otetaan luonnollisesti vain osa kerätystä korpuksista (eri luokkia demonstroivat tyyppiesimerkit). Koko korpus voidaan lukijalle kuitenkin demonstroida työn loppuun sijoitettavassa liitteessä.

Kirjallisuuden alalta laadittavat kandidaatin tutkielmat edellyttävät kirjallisuustieteellistä lähestymistapaa ja tutkimusmetodia. Tutkielma voi lähestyä venäläistä kirjallisuutta eri näkökulmista ja tarkastella eri kirjallisuuden lajeja, kuten runoja, proosaa tai näytelmiä eri aikakausilta. Analyysin ja tulkinnan näkökulmat voivat olla hyvinkin moninaisia: kyse on tavoitteista ja siitä, mistä teoreettisesta näkökulmasta haluaa lukea kirjallista tekstiä. Kandidaatin työn tavoite on oppia käyttämään rajallista määrää välineitä. Tärkeää on myös se, että tuntee hyvin kulloinkin tutkittavan kirjallisen aineistonsa, soveltaa analyysissä sopivaa teoreettista lähestymistapaa ja tuo esille omat tulkintansa. Useimmiten teksti on kaunokirjallisuutta, mutta tutkittava kirjallisuus voi olla myös muuta kuin kaunokirjallista ilmaisua (kuten kirjeitä, omaelämäkertoja). Työn voi tehdä paitsi venäläisen kirjallisen kulttuurin myös laajemmin venäläistä kulttuuria käsittelevästä ilmiöstä (esim. kulttuurihistorian ja taiteen alueilta), kuitenkin niin, että aihe kytkeytyy oppiaineen ohjauspiiriin.

Suunnitteluvaiheessa on ratkaistava myös, onko tutkielma puhtaasti kvalitatiivinen (laadullinen) vai onko mukana myös kvantitatiivinen tutkimustapa, jolloin tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan myös erilaisten frekvenssien ja prosentiosuuksien valossa. Metodi- ja materiaaliosiossa selityksessä luodaan katsaus tutkimusmenetelmiin ja tutkimusaineistoon. Metodeilla eli *tutkimusmenetelmillä* tarkoitetaan keinoja, joilla aineisto on kerätty, luokiteltu ja analysoitu. Tässä luvussa selvitetään, mitä (ja miten) analyysimenetelmiä aineistoon on sovellettu ja millä perusteella menetelmät on valittu. Metodien lisäksi osiossa esitellään *tutkimusaineisto*, mitä tutkimuksen kohteeksi on valittu ja miksi.

3. Työn rakenne

Kandidaatin tutkielman rakenne on seuraava:

Johdanto
Pääluvut
Yhteenveto
Lähdeluettelo
Liitteet

Ennen johdantoa esitetään sisällysluettelo. Työn nimilehti laaditaan liitteessä 1. olevan mallin mukaan. Opinnäytetyön nimi antaa lukijalle ensivaikutelman työstä. Siksi se kannattaa miettiä tarkoin. Hyvä otsikko kertoo työstä olennaisimman, ydinsisällön, mutta sen tulisi silti olla mahdollisimman lyhyt.

Tarvittaessa opinnäytetyön nimessä voidaan käyttää täsmentävää alaotsikkoa. Onnistunut otsikko herättää myös mielenkiintoa ja kysymyksiä lukijan mielessä. Yleensä opin-näytetöiden nimi on substantiivimuotoinen. Suositeltavin muoto on nominatiivi eli perusmuoto. Myös lausemuotoinen otsikko, esimerkiksi kysymyslause, on mahdollinen.

Lukujen otsikoita koskevat samat ohjeet kuin opinnäytetyön nimeä. Väli-otsikointi helpottaa lukemista ja auttaa ymmärtämistä, mutta liian tiheä otsikointi ei ole suotavaa. Hyvä periaate on, ettei kirjoita ainakaan vain yhden kappaleen lukuja. Otsikoiden kielellisen ja tyyllillisen muodon tulee olla yhtenevä. Otsikot toimivat sisällysluettelossa hakusanoina. Siksi on tärkeää, että ne sisältävät lukujen sisältöä kuvaavia sanoja.

3.1. Johdanto

Johdannossa (ven. Введение) tutkimusaihetta voidaan aluksi lähestyä taustakontekstista käsin eli tarkastellaan laajempaa ongelmakenttää, johon aihe sijoittuu. Johdannossa voidaan myös ilmaista, miksi ao. aihe on valittu tutkimuskohteeksi. Tultaessa varsinaiseen tutkimusaiheeseen ilmaistaan, mitä tavoitteita aiheen käsittelylle asetetaan. Tässä yhteydessä voidaan esittää myös jokin hypoteesi, oletamus, jonka mahdollinen paikkansapitävyys käy ilmi tutkimusprosessin aikana. Edelleen ilmaistaan tiedot teoriaviitekehuksesta (työn perustana olevat keskeisimmät teorialähteet) ja tutkimusmenetelmistä ja -aineistosta. Koska johdanto on yleistä johdatusta tutkimusaiheeseen, sen laajuus voi olla 3 - 4 sivua. On huolella arvioitava, kuinka paljon yleistä teoriataustaa esitetään johdannossa ja mitä siitä esitetään varsinaisessa teoriaosassa. Johdannon ja teoriaosan tulee nivelyä luontevasti toisiinsa.

3.2. Pääluvut alalukuineen

3.2.1. Yleistä

Jako päälukuihin (ven. Глава) suoritetaan työn kannalta relevanttien laajojen kysymysten

pohjalta niin, että luvut yhdessä muodostavat loogisesti etenevän asiakokonaisuuden. Erityyppisiä sisältöjä käsittelevät laajat pääluvut jaetaan alaluvuiksi (ven. раздел) loogisuusperiaatetta noudattaen.

Jaettaessa työn osia pää- ja alaluvuiksi käytetään juoksevaa numeroa. On myös muistettava symmetria: jos työhön otetaan esimerkiksi alaluku 2.1., niin se edellyttää, että perässä tulee myös alaluku 2.2.

Kaikkiaan on vältettävä liian atomistista lukujakoa ja arvioitava, mitä sisältöjä voidaan esittää suurempien kokonaisuuksien puitteissa. Myös pää- ja alalukujen tekstin osien tulee olla sidoksia eli sujuvasti ja loogisesti eteneviä.

Tutkielman pääluvut etenevät järjestyksessä "teoriaosuus > empiirinen osuus", mutta aiheesta riippuen teoriaa ja empiriaa voidaan esittää paljolti myös rinnakkain. Työn jakautuessa erilliseen teoria- ja empiriaosuuteen kummankin osan on nivouduttava yhteen. Teoria ei saa jäädä irralliseksi suhteessa empiiriseen osaan.

Esityksen on oltava myös riittävän havainnollista. Kuvattavaa ilmiötä konkretisoidaan esimerkein, tekstikatkelmin jne. Esitys ei saa olla pelkkää referointia, vaan myös kirjoittajan oman persoonan ja omien näkemysten on tultava esiin.

3.2.2. Teorialähteiden referointi ja suora siteeraaminen

Teorialähteisiin tutustuttaessa havaitaan, että ne usein kuvaavat aihetta vain osaksi yhtenevästi. Referoitaessa aiheeseen liittyvää tutkimusta on siksi syytä tuoda esiin myös eroavuuksia ja vertailla eri näkemyksiä sekä ilmaista, mikä kanta tutkielmassa otetaan toisistaan eroaviin käsityksiin.

Referoitaessa on käytettävä lähdeviitteitä. Vain silloin, kun kirjoittaja esittää erittäin yleisiä, kaikkien tuntemia perustotuuksia tai omia mielipiteitään, ei lähdeviitteitä luonnollisesti tarvita. Referoitaessa on pyrittävä käyttämään alkuperäislähteitä ja vältettävä viittaamista alkuperäiseen lähteeseen jonkin sekundaarilähteen kautta.

Referoitaessa ei alkutekstiä myötäillä sanasta sanaan, vaan tekstissä on oltava oma selostava ote (selostavat kommentit, tekstin supistaminen, rakenteiden muuttaminen jne.). Venäjänkielisen ja muun vieraskielisen alkutekstin rakenteiden muuttaminen on useimmiten välttämätöntä jo siksi, että lähde- ja kohdekielen ilmaisutavat eroavat toisistaan.

Runsasta suoraa siteeraamista on vältettävä. Suora sitaatti merkitään aina lainausmerkkeihin.

3.2.3. Tutkimusmateriaalin esittely ja analyysi

Keskeinen osa tutkielmaa on tutkimusmateriaalin tarkastelu ja analysointi. Se voi aiheesta riippuen kulkea rinnan teoriaesityksen kanssa tai se esitetään erityisessä empiirisessä luvussa. Aineistoa analysoitaessa siinä voidaan erottaa pienempiä osakysymyksiä ja erilaisia luokkia. Eri luokkien laadun ja suhteellisen osuuden perusteella aineistosta voidaan tehdä erilaisia johtopäätöksiä.

Erillisen empiirisen tutkimusaineistoa esittelevän luvun tulee olla nimenomaan analysoiva.

Ei riitä, että aineistoa esitellään joidenkin alaotsikoiden tai merkitysluokkien alla sellaisenaan, vaan aineistoa on kommentoitava, selostettava. On kiinnitettävä huomiota siinä ilmeneviin keskeisiin ominaisuuksiin ja lainalaisuuksiin.

3.3. Yhteenvedoluku

Yhteenvedoluvussa eli johtopäätöksissä (ven. Заключение) annetaan vastaukset asetettuihin kysymyksiin. Tällöin voidaan kerrata jo työn aiemmissa luvuissa esitetyt keskeiset havainnot. Mitään uutta ei enää esitetä, mutta tutkimustuloksia voi yhdistää ja taulukoida uudella tavalla kokoavaksi yhteenvedoksi.

Tutkimustulosta voidaan arvioida myös suhteessa käytettyyn aineistoon ja menetelmään, koska toisentyyppinen aineisto ja menetelmä saattavat tuottaa osaksi erilaisen tuloksen. Myös voidaan arvioida, mitä tutkimusmahdollisuuksia aiheen jatkokäsittely tarjoaisi.

Yhteenvedoluku on työn keskeisimpiä osia. Siksi se on laadittava huolellisesti.

3.4. Lähdeluettelo

Lähdeluettelossa (ven. Список источников) mainitaan vai ne julkaisut, joihin tutkielmassa viitataan. Tarkempia kirjoitusohjeita lähdeluettelon laatimisesta on tuonnempana (luku 5.4.).

4. Tieteellinen esitystapa

4.1. Yleiset vaatimukset

Tutkielman esityksen tulee olla tieteellisesti perusteltua. Tuloksia ei saa väärentää ja lainausten tulee olla korrekkeja. Tehtyjä ratkaisuja on tarvittaessa perusteltava ja tuloksiin vaikuttavat seikat on tuotava esille. Itse tekstin tulee olla loogisesti etenevä asiakokonaisuus. Tekstin johdonmukaisuus on sitä, että se perustuu edellä sanottuun.

4.2. Käsitteet ja niiden määrittely

Tieteellisten termien sisältö on ymmärrettävä mahdollisimman tarkasti. Käsitteiden määrittelyssä voi käyttää apuna terminologisia sanakirjoja, kirjallisuustieteen alalta esimerkiksi:

Кожевникова, В.М., Николаев П.А. (ред.) 1987. Литературный энциклопедический словарь. Москва.

Николаев, П.А. (ред.) 1989, 1992, 1994, 1999. Русские писатели 1800-1917, биографический словарь (в 3 томах). Москва.

Тимофеев, Л.И., Гураев, С.В. 1974. Словарь литературоведческих терминов. Москва.

Тамарченко, Н.Д. (ред.) 2008. Словарь актуальных терминов и понятий. Москва.

ja kielitieteen alalta:

Розенталь, Д.Э., Теленкова, М.А. 1976. Словарь-справочник лингвистических терминов.

Филин, Ф.П. (ред.) 1979. Русский язык: Энциклопедия. Москва.

Куликова, И.С., Салмина, Д.В. 2004. Обучающий словарь лингвистических терминов. Москва.

Ярцева, В.Н. (ред.) 1990. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва.

Максимов, В.И., Одегов, Р.В. 1998 Учебный словарь-справочник русских грамматических терминов (с английскими эквивалентами). Спб.

Kielitieteen suomenkielistä terminologiaa ja venäjän termien vastineita voi tarkastaa myös suomenkielisistä lähteistä:

Leinonen, M. 1995. Venäjän fonetiikan perusteet (9. painos). Helsinki

Mäkilä, K., de Silva, V. 1996. Venäjän ääntämisopas. Helsinki

Niemensivu, H. 1995. Venäläis-suomalainen kielitieteen termien sanasto. Helsinki.

Nikunlassi, A. 2002. Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen. Helsinki

Venäjänkielisten kirjallisuustieteellisten termien vastineita voi tarkastaa esimerkiksi lähteistä:

Pesonen, A. 1981. Venäläis-suomalainen kirjallisuustermien sanasto. Jyväskylä.

Terminologia on usein hyvin kirjavaa. Tutkielman kirjoittajan on oltava selvillä venäjänkielisten termien mahdollisesta synonymiasta ja valittava omaan käyttöönsä yksi vaihtoehtoisista varianteista. Toisaalta on huomattava, että yhdellä ja samalla termillä eri tutkijat saattavat tarkoittaa eri asiaa. Myös tällaisissa tapauksissa kirjoittajan on ratkaistava, minkä sisällön hän termille antaa.

4.3. Esityksen kielestä

Tutkielman tekstin tulee olla kieliasultaan viimeisteltyä ja huoliteltua. Tieteellisellä venäjällä on omat erityispiirteensä, joita on esitelty liitteessä 3.

Kun venäjänkielisen tutkielman jälkeen suoritettava kypsyyskoe kirjoitetaan suomen kielellä, on tarkoin huolehdittava siitä, että tekstiin ei pääse kielikuvia ja rakenteita, jotka suomen kannalta ovat epäkorrekteja tai epäluontevia. Teksti ei saa sisältää myöskään venäläiselle tieteelliselle tyylille ominaisia suomesta puuttuvia piirteitä, joita ovat esimerkiksi nominirakenteiden runsaus ja me-persoonan käyttö minä-persoonan sijasta. Venäjän lauserakenteet ja ilmaisutavat on aina saatettava idiomaattiseen suomenkieliseen asuun. Vrt.:

Основным способом обогащения лексики русского языка словами на всем протяжении его развития было образование новых слов на базе существующего уже в нем строительного материала. → Venäjän sanastoon on kautta aikojen tullut lisää uutta sanastoa pääasiassa niin, että uusia sanoja on muodostettu venäjässä jo olevista sanoista.

Данный вопрос мы рассмотрим ниже. → Tarkastelen tätä kysymystä tuonnempana. /Tätä kysymystä tarkastellaan tuonnempana.

Как отмечалось выше,... → Kuten edellä on todettu,...

4.4. Venäläisten sanojen translitterointi

Kun tutkielman jälkeen kirjoitettava kypsyyskoe suoritetaan suomen kielellä, venäjänkieliset nimet translitteroidaan käyttämällä kansainvälistä järjestelmää (ks.

<http://www.uta.fi/ltl/trans/tyokielet/venaja/translitterointi.html>). Kansainvälisen ja kansallisen (suomalaisen) translitterointijärjestelmän välillä on monia yhteisiä, mutta myös runsaasti eroavia piirteitä. Systeemit on pidettävä toisistaan huolella erillään.

Käytettäessä kansainvälistä translitterointijärjestelmää on huomioitava, että erisnimien translitterointiperiaatteista voidaan eräissä tapauksissa joutua tinkimään. Tämä koskee tekstissä esiintyviä venäjänkielisten nimien suomenkielisiä taivutusmuotoja, vrt.:

I. Boguslavskij (nominatiivi), mutta I. Boguslavskin (genetiivi) (ei: *Boguslavskijn),
D. Rozental', mutta D. Rozentalin (genetiivi) jne.

Erityisesti monien kirjailijoiden nimien suomenkieliseksi kirjoitusasuksi on vakiintunut tavallisen järjestelmän mukainen kirjoitustapa, joten tällöinkin translitterointisuosituksesta voidaan tinkiä:

Dostoevskij → Dostojevski, Dostojevskin (ei: Dostoevskin)

Gogol' → Gogol

Tolstoj → Tolstoi

Čehov → Tšehov

4.5. Lähdeviitteiden käyttö

Referoitaessa lähdekirjallisuutta tai esitettäessä suora sitaatti on käytettävä lähdeviitteitä. Lähdeviite ilmaisee käytetyn teoksen ja sivun tai sivut, joilta referoiva teksti tai suora sitaatti on peräisin. Samalla lähdeviite ohjaa lukijan lähdeluetteloon, josta löytyvät tarkemmat bibliografiset tiedot.

Kieli- tai kirjallisuustieteellisessä tekstissä lähdeviitteet sijoitetaan tavallisesti tekstiin. Viitteillä on eri merkintätapoja, jotka riippuvat kulloisestakin tekstitilanteesta. Toisaalta on olemassa myös erilaisia merkintäjärjestelmiä. Joka tapauksessa on tärkeää noudattaa johdonmukaisesti valitsemaansa systeemiä.

Lähdeviitteiden ns. *tarkempaa merkintätapaa*¹ sovellettaessa lukijalle pyritään antamaan informaatiota siitä, kuinka suuri osuus tekstistä kuuluu viitteen vaikutusalaan. Kun viite kohdistuu yhteen lauseeseen tai sen osaan, se sijoitetaan lauseen loppuun ennen pistettä. Esim.

Часть глаголов допускает как личное, так и безличное употребление: пахнет сено – пахнет сеном; звенит звонок – звенит в ушах; волна унесла лодку – лодку унесло волной (Розенталь 1971: 321).

Часто к мотивам относят так называемые «вечные темы», такие как красота, добро, судьба, любовь, смерть (Незванкина, Щемелева 1987: 230).

Kun viite kohdistuu kahteen tai useampaan lauseeseen tai kokonaiseen kappaleeseen, se kirjoitetaan pisteen jälkeen ja myös sulkeiden sisään tulee piste. Esim.

Безличные глаголы выражают действия и состояния, которые происходят как бы сами собой. У этих глаголов нет грамматического субъекта. (Русский язык 1977: 244.)

Холсти называет повторяемость важным элементом и свойством мотива. Среди литературоведов существуют разные мнения о том, как часто и где мотив должен повторяться. Некоторые считают, что мотив повторяется внутри одного произведения, другие утверждают, что мотив повторяется в литературе в целом. (Holsti 1970: 148-149.)

¹ *Vapaampaa merkintäperiaatetta* noudatettaessa ei tehdä viitteen vaikutusalueeseen perustuvaa merkintäeroa, vaan viite sijoitetaan aina ennen virkkeen loppupistettä eikä viitteen sisälle merkitä pistettä.

Persoonattomat verbit osoittavat, että toiminta tai olotila tapahtuu mistään tekijästä (elollisesta tai elottomasta) riippumatta. Persoonattomuus on yksikön 3. persoonan kielipiillinen merkitys esim. verbeillä *светает, смеркается, пахнет (сеном), хочется, верится, не здоровится*. Persoonattomia verbejä käytetään neutrimuodossa preteritissä ja yksikön 3. persoonan muodossa preesensissä (*смеркалось, смеркается*). Lisäksi niillä ovat mahdolliset myös futuuri (*смеркнётся*), konditionaali (*смеркалось бы*) ja infinitiivi (*смеркаться*). (Шведова 1970: 363; Розенталь 1971: 320-321; Русский язык 1977: 244.)

Teorialähde osoitetaan myös kaunokirjallisen esimerkin lähteeksi, jos kyseinen esimerkki on otettu teorialähteestä eikä alkuperäisteoksesta:

Весна долго не открывалась. Последние недели поста стояла ясная, морозная погода. Днем *таяло* на солнце, а ночью *доходило* до семи градусов [---]. Потом вдруг [...] *по несло* теплым ветром, надвинулись тучи, и три дня и три ночи лил бурный и теплый дождь. (Л. Толстой) (Розенталь 1971: 321)

Jos korpusaineisto on kerätty itsenäisesti kaunokirjallisuudesta, silloin esimerkin lähteeksi merkitään ao. kaunokirjallinen teos (lyhenne, esim. kirjailijan sukunimi tai muu vastaava lyhenne):

Весна долго не открывалась. Последние недели поста стояла ясная, морозная погода. Днем *таяло* на солнце, а ночью *доходило* до семи градусов [---]. Потом вдруг [...] *по несло* теплым ветром, надвинулись тучи, и три дня и три ночи лил бурный и теплый дождь. (Толстой 1987: 456)

Muita lähdeviitteiden kirjoittamisohjeita annetaan luvussa 5.3.

4.6. Alaviitteistä

Venäläisessä tieteellisessä tyyliässä lähdeviitteet sijoitetaan usein sivun alareunaan alaviitteiksi. Kuten edellä on todettu, kielitieteellisissä esityksissä on kuitenkin yleistynyt tapa sijoittaa lähdeviitteet tekstiin. Alaviitteitä voidaan kuitenkin käyttää silloin, kun jokin tekstin kannalta vähäarvoisempi asia halutaan tuoda esille esimerkiksi huomautuksena tai täsmennyksenä. Tällöin asianomaiseen tekstikohtaan merkitään ilman välilyöntiä rivinylinen numero, joka selitetään alaviitteessä. Numerointi aloitetaan joka sivulla ykkösestä. Numero kirjoitetaan välimerkin jälkeen, jos viite kohdistuu koko virkkeeseen, ja yksittäisen sanan jälkeen, jos viite kohdistuu pelkästään siihen. Tekstin ja alaviitteen väliin tulee viiva (2-4 cm., n. 15 lyöntiä). Tekstinkäsittelyohjelmat muotoilevat alaviitteen yleensä automaattisesti oikein. Esim.:

Persoonattomia ovat seuraavat verbit: 1) Verbit, joilla ei ole postfiksiä *-ся*¹ ja jotka ilmaisevat luontoilmiöitä, ihmisen tai elävän olennon psyykkistä tai fyysistä tilaa, jonkin olemassaoloa tai puuttumista sekä täytymistä; 2) Verbit, joilla on postfiksi *-ся* ja jotka ilmaisevat tahottomista, mahdollisuutta tai täytymistä, elävän olennon tilaa tai luontoilmiötä. (Шведова 1970: 364.)

1 Morfeemia *-ся* voi nimittää postfiksiä tai suffiksiä. Tässä tutkielmassa käytetään termiä *postfiksi*.

5. Kirjoitusohjeita

5.1. Yleisiä kirjoitusohjeita

Tutkielman sivujen marginaalien tulee olla yhtä suuret, vähintään 2 cm. Sivunumero laitetaan keskelle sivua joko ylä- tai alamarginaaliin.

Kirjoitettaessa käytetään Times New Romanin fonttikokoa 12. Otsikot voi kirjoittaa isomalla fonttikoolla ja lihavoida tai tarvittaessa myös kursivoida. Tekstinkäsittelyohjelmasta löytyy otsikkohierarkian eri otsikkotyyppejä (Otsikko 1, Otsikko 2, Otsikko 3), joita on käytetty tässäkin ohjeistossa. Otsikkohierarkian fonttityypin voi määrätä itsekin. Oleellista on, että samantasoinen otsikko kirjoitetaan aina johdonmukaisesti samalla tyylillä ja koolla.

Kappaleet voidaan erottaa toisistaan sientämällä. Jokaisen luvun ja alaluvun ensimmäinen kappale aloitetaan vasemmasta laidasta sientämättä, mutta kaikki muut saman luvun kappaleet sientetään. Kappaleet voidaan erottaa toisistaan myös välilyönnillä. Tällöin sisennystä ei tehdä. Sisennys kappaleiden erottamiskeinona on käytännöllisempi mm. siksi, että siirryttäessä uudelle sivulle tai palattaessa esimerkeistä asiatekstiin nähdään selvästi, kuuluuko teksti jo uuteen kappaleeseen vai ei. Tekstin luettavuutta ja ymmärrettävyyttä voidaan parantaa taulukoilla ja kuvioilla. Kuvioiksi kutsutaan kaikkia muita opinnäytetyön havainnollistamiskeinoja paitsi taulukoita. Kuviot voivat olla esimerkiksi diagrammeja, piirroksia, valokuvia tai karttoja.

Taulukot ja kuviot ovat itsenäisiä tekstin osia, ja ne on numeroitava ja otsikoitava. Taulukon otsikko tulee taulukon yläpuolelle ja kuvion otsikko kuvion alapuolelle. Kun tekstissä viitataan taulukkoon tai kuvioon, on mainittava sen numero. Taulukon ja kuvion ylä- ja alapuolelle jätetään kaksi tyhjää riviä. Jos taulukko tai kuvio jatkuu seuraavalle sivulle, kirjoitetaan sivun alareunaan sulkeisiin (jatkuu). Seuraavalla sivulla toistetaan taulukon tai kuvion numero ja sana (jatko; ven. Продолжение), esimerkiksi Таблица 2 (Продолжение).

Jos kuvio tai taulukko on muualta kopioitu, myös lähde merkitään näkyviin. Taulukoita ja kuvioita voi laittaa myös liitteiksi, jos ne eivät luontevasti kuulu itse tekstiin, mutta ovat tarpeellisia asian ymmärtämiseksi. Niihin tulee kuitenkin viitata tekstissä käyttämällä liitteen numeroa.

Esimerkkilauseet ja tekstinäytteet sientetään aina. Niitä ennen sekä niiden jälkeen jätetään tyhjä rivi. Otsikoita ei sientetä.

Esitelmän teksti ja sisällysluettelo kirjoitetaan rivivälillä 1,5. Alaviitteet, lähdeluettelo sekä sientetyt esimerkit ja tekstinäytteet kirjoitetaan tiheimmällä rivivälillä. Ennen otsikkoa jätetään kaksi tyhjää riviä. Pää- ja alaotsikkojen väliin jätetään yksi tyhjä rivi, samoin otsikon ja tekstin väliin.

Tekstin sisällä esiintyvät kielenaineokset (esimerkkisanat, -sanaliitot, -lauseet, kielioppipäätteet ym.) kursivoidaan tai alleviivataan:

Venäjän kielessä on myös sellaisia adverbeja, jotka on muodostettu etuliitteen *по-* ja suffiksin *-ому* avulla substantiivista johdetusta adjektiivista (esim. *по-дачному*, *по-курортному*).

Sisennettyä esimerkkiä ei kursivoida, mutta sen sisällä oleva osa tai osat, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön ja joita halutaan havainnollistaa, voidaan kursivoida:

Весна долго не открывалась. Последние недели поста стояла ясная, морозная погода. Днем *таяло* на солнце, а ночью *доходило* до семи градусов [---]. Потом вдруг [...] *по-несло* теплым ветром, надвинулись тучи, и три дня и три ночи лил бурный и теплый дождь. (Толстой 1987: 456)

Lähdeluettelossa kursivoidaan teosten, kokoomateosten ja lehtien nimet. Kursivoinnin asemesta tekstin sisällä voidaan käyttää tähdennyskeinona myös alleviivausta, lihavoitua tai *h a r - v e n n u s t a*. Harvennetun sanan molemmin puolin jätetään kolme välilyöntiä.

Kaarisulkeita käytetään merkittäessä lähdeviitteitä. Jos kaarisulkeiden sisällä tarvitaan toisia sulkeita, käytetään vinoviivoja. Määritelmien, esimerkkien ym. numerot merkitään kaarisulkeisiin.

Sanatarkat sitaatit, joita ei ole sisennetty, merkitään lainausmerkkeihin (ks. seuraava luku). Lainausmerkkeihin merkitään tekstissä myös teosten, lehtien ja artikkelien nimet, samoin käsitteet ja sanojen merkitykset. Sen sijaan sanojen käännökset kirjoitetaan puolilainausmerkkeihin. Esim.

Sanalla *роман* on venäjän kielessä myös merkitys "miehen ja naisen välinen rakkaussuhde".

Существительное *ложка* 'lusikka' является словом женского рода.

Puolilainausmerkkejä käytetään myös, kun tavallisten lainausmerkkien sisällä tarvitaan toisia lainausmerkkejä.

Asteriskilla (*) merkitään kielen normien vastainen hypoteettinen esimerkki. Esim.

(1a) Он относится ко мне хорошо.

(1b) * Он относится в меня хорошо.

5.2. Suorien sitaattien kirjoitusohjeita

Sellaiset suorat sitaatit, jotka ovat otteita kaunokirjallisuudesta, tekstinäytteitä yms., sisennetään. Tällöin ei käytetä lainausmerkkejä. Siteerattaessa suoraan teoriakirjallisuutta sitaatti sijoitetaan tekstin sisään ja pannaan lainausmerkkeihin. Suorasanaisten sitaatin on oltava samassa asussa kuin lähteessäkin. Jos sitaattiin tehdään muutos, siitä on ilmoitettava. Yksittäisten sanojen poisjättäminen osoitetaan merkinnällä [...] ja virkkeen tai pitempien jaksosten poisjättäminen merkinnällä [---]. Merkintöjä ei tarvita, jos sitaatti liitetään osaksi omaa virkettä. Esim.

Tämän kriitikon mukaan suurin osa Topeliuksen saduista on "uuvuttavan pitkäveteisiä" (SK1999: 61).

Jos jokin suoran sitaatin sana kaipaa täsmennystä, täsmennys kirjoitetaan sitaatin sisään sulkeissa ja tehdystä muutoksesta ilmoitetaan kirjoittamalla täsmennyksen jälkeen ajatusviiva ja omat nimikirjaimet:

"Suurin osa niistä (Topeliuksen saduista - NN) on uuvuttavan pitkäveteisiä" (SK1999: 61).

Samoin menetellään, jos teoriakirjallisuudesta otetussa suorassa sitaatissa halutaan harventaa, kursivoida tai alleviivata jokin sana. Harvennetun, kursivoidun tai alleviivatun sanan (sanojen) jälkeen merkitään sulkeisiin ao. muutoksesta kertova maininta, ajatusviiva ja omat nimikirjaimet:

(harvennus - NN)

(kursivointi - NN)

(alleviivaus - NN)

Kaunokirjallisuudesta otetusta suorasta sitaatista voidaan kursivoida tutkimuksen kannalta tärkeät sanat. Kirjailijan nimen jälkeen tulee sulkeisiin merkintä Kursivointi ja sen jälkeen ajatusviiva sekä omat nimikirjaimet (venäjäksi Курсив мой tai Курсив наш, ajatusviiva ja omat nimikirjaimet kyrillisin aakkosin):

Говорят, что музыка действует *возвышающим* душу образом, - вздор, неправда! Она действует, *страшно* действует, я говорю про себя, но вовсе не *возвышающим* душу образом, Она действует ни *возвышающим*, ни *принижающим* душу образом, а *раздражающим* душу образом. (Толстой 1975: 235. Курсив мой - М.Р.)

Empiirisen aineiston sitaattiesimerkeissä, joissa tutkittavaa ilmiötä halutaan havainnollistaa esimerkiksi kursivoimalla, ei kuitenkaan tarvitse ilmaista, että kursivointi tai muu vastaava havainnollistamiskeino on tutkielman kirjoittajan tekemä (vrt. 5.1.). Empiirisen aineiston sitaattiesimerkkejä lyhennettäessä sen sijaan on käytettävä yllä esitettyjä merkintöjä [...] tai [---] (vrt. 5.1.)

Jos sitaatissa on virhe, sen jälkeen kirjoitetaan sulkeisiin sic! Esim.:

Говорят, что музыка действует *возвышающим* (sic!) душу образом, - вздор, неправда! (Толстой 1975: 235)

5.3. Lähdeviitteiden kirjoittamisohjeita

Edellä (4.5.) on jo yleisesti käsitelty lähdeviitetekniikkaa ja todettu, että:

- x referoitaessa tai siteerattaessa lähde on ilmoitettava
- x lähdeviitteet sijoitetaan tekstiin sulkeissa

työnsä tarkastajalle käyttäneensä sitä.

Verkkolähteiden esityksperiaatteista lähdeviitteissä ja lähdeluettelossa saa lisätietoa mm. seuraavista lähteistä:

Tapio Onnela - Jaakko Suominen 2002: *Viittaaminen digitaalisiin lähteisiin*.

<http://www.hum.utu.fi/satakunta/digi/viittausopas/>

Kari Lehtonen 1998: *Internet-lähteisiin viittaaminen*.

<http://cs.stadia.fi/~lehtonen/CSS/intlviit.html>

Integrum-tietokannasta ja erilaisista korpuksista (Venäjän kielen *kansallinen* korpus, *Национальный корпус русского языка*, НКРЯ; Tampereen yliopiston *Mustikka*-palvelin, Mustikka) peräisin olevat lähteet merkitään lähdeviitteeseen samalla periaatteella kuin muut lähteet, mutta loppuun merkitään pilkku ja latinalaisin kirjaimin sana Intergrum. Esim. (Ермакова 2005, Integrum)

5.4. Lähdeluettelo

Lähdeluettelossa mainitaan vain ne lähteet, joihin tekstissä on viitattu (vrt. 3.4.). Lähteet ryhmitellään kuitenkin sen mukaan, onko kyseessä teorialähde vai muun tyyppinen lähde. Teorialähteet esitetään omana kokonaisuutenaan. Sanakirjat, jos niitä on käytetty tutkimusmateriaalina, voi luetella erillisenä ryhmänä. Korpusmateriaalina toimineet lähteet, kuten kaunokirjalliset teokset, sanomalehdet ym. esitetään omana ryhmänään. Omaksi ryhmäkseen erotetaan lisäksi painamattomat lähteet, ts. käsikirjoitukset, kirjeet, pro gradu -tutkielmat jne.

Latinalaiset ja kyrilliset lähteet esitetään erillisinä ryhminä latinalaisen ja kyrillisen aakkosjärjestyksen mukaisessa järjestyksessä. Mikäli latinalaisissa lähteissä on diakriittisin merkein varustettuja aakkosia, ne esitetään vastaavien perusaakkosten jälkeen:

C, ý, S, Š, Z, Ž

Mikäli jokin käytetty lähde on ilmestynyt muulla kuin kansainvälisellä järjestelmällä translitteroituina, tämä alkuperäinen translitterointitapa säilytetään ja sijoitetaan asianomaiseen kohtaan latinalaista aakkosjärjestelmää.

Lähdeluettelon ja lähdeviitteiden on vastattava toisiaan siten, että etsitty lähde löytyy luettelosta viitteen avainsanojen avulla. Sijoitettaessa lähteitä aakkosjärjestykseen kirjoitetaan ensin viitteessä käytetty merkintä ja sitten sitä täydentävät bibliografiset tiedot. Jos samalta kirjoittajalta on useita lähteitä, ne tulevat aikajärjestykseen. Ensin kirjoitetaan aiemmin ilmestynyt lähde ja sen jälkeen myöhemmin ilmestynyt lähde. Jos samalta kirjoittajalta on useita samana vuonna ilmestyneitä lähteitä, ne merkitään kirjoittamalla painovuoden jälkeen ilman välilyöntiä pieni kirjain (1990a, 1990b jne.). Tekijän nimestä kirjoitetaan ensin sukunimi ja sitten etunimi tai etunimen alkukirjaimet lähteessä käytettyä menettelyä noudattaen. Jos lähteessä kirjan tekijäksi on ilmoitettu

esimerkiksi Н.С. АВИЛОВА, lähdeluetteloon kirjoitetaan molemmista etunimistä vain alkukirjain (ks. liite 2.).

Lähdeluettelo kirjoitetaan ykkösrivinvälillä. Lähteiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Jos lähde ei mahdu yhdelle riville, seuraava rivi sisennetään. Kirjan, lehden tai artikkelikokoelman nimi kirjoitetaan kursiivilla tai alleviivataan. Artikkelikokoelmassa tai aikakauslehdessä olevan yksittäisen artikkelin nimi kirjoitetaan normaalisti ennen kursiivilla kirjoitettua (tai alleviivattua) artikkelikokoelman tai lehden nimeä.

Lähdeluettelossa eri lähteistä annetaan seuraavat tiedot:

- x kirjasta: kirjan kirjoittaja tai toimittaja, painovuosi, kirjan nimi, myös sarjan nimi, jos kirja on ilmestynyt julkaisusarjassa, kustantaja (mikäli se on tiedossa) ja painopaikka² (huomaa, että jos kirja on painettu muualla kuin kustantajan toimipaikkakunnalla, painopaikaksi merkitään kustantajan toimipaikkakunta); mikäli kirjasta on otettu useampaa painosta, ilmaistaan ennen painopaikkaa myös painoksen numero
- x lehden artikkelista: artikkelin kirjoittaja, painovuosi, lehden nimi, lehden numero, sivunumerot, joilla ko. artikkeli on
- x artikkelikokoelman artikkelista: artikkelin kirjoittajan nimi, painovuosi, artikkelin nimi, artikkelikokoelman nimi (kursivoituna), osa/numero, kustantaja (jos osoitettu), painopaikka³ ja artikkelin sivunumerot
- x väitöskirjasta: kirjoittajan nimi, vuosi, väitöskirjan nimi ja mahdollisen julkaisusarjan nimi, maininta "väitöskirja", yliopiston nimi (mikäli osoitettu), painopaikka

Venäjänkielisissä lähteissä painopaikka merkitään usein lyhentein:

Москва = М.

Ленинград = Л.

Санкт-Петербург = Спб.

Joskus lähteissä ei ole merkitty painopaikkaa tai -vuotta. Latinalaisen lähteen painopaikan puuttuessa lähdeluetteloon kirjoitetaan lyhenne s.l. (= sine loci) ja painovuoden puuttuessa lyhenne s.a. (= sine anno). Kyrillisistä lähteistä vastaavissa tapauksissa käytettävät merkinnät ovat б.м. (= без места) ja б. г. (= без года).

Verkkolähteet merkitään periaatteella Kirjoittaja Vuosi Tekstin otsikko Julkaisupaikka (jos ilmoitettu) Kustantamo (jos ilmoitettu) Verkko-osoite Aineiston käyttöpäivä. Esim.:

² Kyrillisten lähteiden kohdalla on kuitenkin vakiintunut käytäntö ilmaista ensin painopaikka ja vasta sitten kustantaja.

³ Kyrillisten lähteiden kyseessä ollessa merkitään ensin painopaikka ja sitten kustantaja.

Ермакова, О.И. 2001. *Особенности компьютерного жаргона как специфической подсистемы русского языка*.
 <http://www.dialog-21.ru/archive_article.asp?param=6683&y=2001&vol=6077>.
 [Просмотрен 28.4.2006]

Eräillä verkkolähteillä voi olla pääosoite ja eri linkkien alla olevien lukujen alasoitteita. Lähdeluetteloon merkitään aineiston pääosoite, esim.:

Русская грамматика 2005 <<http://rusgram.narod.ru/>>. [Просмотрен 28.4.2006]

Jos päiväystä (vuotta) ei voi verkkosivuilta määrittää, se jää pois myös lähdeluettelosta, mutta aineiston käyttöpäivämäärä ilmoitetaan:

Зализняк, А.А. *Заимствование*. <<http://www.krugosvet.ru/articles/82/1008259/1008259a1.htm>>.
 [Просмотрен 28.4.2006]

Verkkolähteet tulevat lähdeluetteloon oman otsikkonsa *Verkkolähteet* (ven. *Материалы, опубликованные в Интернете*) alle. Jos verkkolähteissä on sekä teoreettista että empiiristä aineistoa, en- sin esitellään teorialähteet ja sen jälkeen empiirinen aineisto.

Integrumista otettua aineistoa ei sijoiteta verkkolähteisiin, vaan se tulee samaan ryhmään kuin painetut kirja- ja artikkelilähteet. Tällöin lähteen tarkempi paikka määräytyy aakkosjärjestyksen perusteella. Integrum-lähteestä annetaan bibliografiset tiedot ja niiden jälkeen merkitään pilkku ja kirjoitetaan latinalaisin kirjaimin Integrum. Haastattelusta merkitään seuraavat tiedot:

- haastateltavan nimi
- vuosiluku
- haastateltavan henkilön arvo tai asema
- organisaatio (kun kyseessä on jonkin organisaation edustaja)
- maininta siitä, että kyseessä on haastattelu sekä haastattelun päivämäärä.

Kangasniemi, R. 2011. Opettaja. Tampere ammattikorkeakoulu. Haastattelu 25.2.2011.

Suullisesta tiedonannosta (esim. Radio- ja TV-ohjelmat ja luennot) merkitään seuraavat tiedot:

- tiedonantaja
- vuosi
- mahdollinen otsikko
- tilanne
- päiväys.

Venediktov, A. (toim.) 2011. Me ja modennisaatio. Keskustelu D. Medvedevin kanssa. Echo Mosky. 17.4.2011.

Sähköpostiviestistä merkitään seuraavat tiedot:

- tiedonantaja
- vuosi
- mahdollinen otsikko
- tilanne
- päiväys

Земская, Е.А. 2010. Некоторые данные для статьи. Переписка с автором 2.12.2010 [Дата ссылки 13.3.2011]. (Huom. Viitteen nimi tulee sähköpostiviestin otsikkokentästä.)

Tutkielman nimilehti:

Otsikko lihavoituna ja keskitettynä sivun keskivaiheille, käytä fonttikokoa 16

Onni Opiskelija
Tampereen yliopisto⁴
Kieli- ja käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö
Venäjän kieli, kulttuuri ja kääntäminen
Kandidaatintutkielma Toukokuu 2012

⁴ Näissä tiedoissa käytetään sitä kieltä, jolla työ on kirjoitettu. *Venäjäksi* kirjoitettuun työhön kirjoitetaan:

Текіjän ннмн кырнлнссн кнрјаnmн

Уннверснтет г. Тампере

Инстнтут современнх язккв, переводоведення н лнтературоведення

Русскнй язкк, култура н переводоведенне

Кандндатская работа

Май 2012

- Chomsky, Noam 1986. *Knowledge of language: its nature, origin and use*. Praeger: New York.
- Kynkäänniemi, Marja 1999. Kulttuuri venäjän kielen opetuksessa: katsaus venäläiseen tutkimustraditioon. *Perspektiivejä - kulttuuri, kieli ja koulutus*. Toim. S. Laihiala-Kankainen, I.P. Lysakova ja S.A. Raspetina. Jyväskylän yliopistopaino: Jyväskylä, s. 92-111.
- Nesset, Tore 2000. Iconicity and prototypes: A new perspective on Russian Verbs of Motion. *Scando-Slavica 46*, Munksgaard: Copenhagen, p.105-119.
- Sajavaara, Kari 1981. Contrastive linguistics past and present and a communicative approach. *Contrastive Linguistics and the Language Teacher*. Ed. by J. Fisiak. First edition. Pergamon: Oxford, p. 33-56.
- Абашева, Д. В. Братья Языковы в истории русской литературы и фольклора: Автореф. ... дис. д-ра фил. наук. Чебоксары, 2000.
- Авилова, Н.С. 1976. *Вид глагола и семантика глагольного слова*. Москва: Наука.
- Ермакова, О.П. 1996. Семантические процессы в лексике. *Русский язык конце XX столетия (1985-1995)* Отв. ред. Е.А. Земская. Москва: Языки русской культуры, с. 32-66.
- Евгеньева, А.П. 1972. Синонимические и прагматические отношения в русской лексике. *Синонимы русского языка и их особенности*. Ленинград: Наука, с. 5-22.
- Розенталь, Д.Э. 1977. *Практическая стилистика русского языка*. Изд. 4-е. Москва: Высшая школа.
- Словарные статьи:
- Незванкина, Л.К., Щемелева, Л.М. 1987. Мотив. *Литературный энциклопедический словарь*. Под ред. В.М. Кожевникова и П.А. Николаева. М.: Советская энциклопедия, с. 230.
- Словари:
- БТС 1998 = *Большой толковый словарь русского языка*. Гл. ред. С.А. Кузнецов. Санкт-Петербург: Норинт.
- Художественная литература:
- Распутин, Валентин 1978. *Прощание с Матёрой*. Повести. Москва: Молодая гвардия, с. 13-195.

Газеты:

Немзер А. 2000. О романе Т.Толстой «Кысь». *Литературная газета*, № 38, с. 7.

Материалы, опубликованные в Интернете:

Ермакова, О.И. 2001. *Особенности компьютерного жаргона как специфической подсистемы русского языка.*

http://www.dialog-21.ru/archive_article.asp?param=6683&y=2001&vol=6077.

[Просмотрен 28.4.2006]

Зализняк, А.А. *Заемствование.* <http://www.krugosvet.ru/articles/82/1008259/1008259a1.htm>.

[Просмотрен 28.4.2006]

Ненапечатанные материалы:

Multisilta, Teija 1992. *Употребление частиц ну и вот в русской разговорной речи как сигналов, обозначающих переход.* Pro gradu -tutkielma. Slaavilainen filologia. Tampereen yliopisto. Tampere.

TIETEELLISEN VENÄJÄN ERIKOISPIIRTEITÄ JA ILMAISUJA

Erityispiirteitä:

- yksikön 1. persoonan sijasta käytetään monikon 1. persoonaa (авторское мы): Данный вопрос мы рассмотрим ниже.
- joskus yksikön 1. persoonaa korvataan myös sanalla автор: Русское языкознание имеет богатые и давние традиции, что автор и старался показать в предлагаемой вниманию читателей книге. (Kirjoittajan viittaus omaan itseensä kirjan esipuheessa.)
- referoitavan lähteen tekijään (yksikön 3. persoonaan) voidaan viitata sanalla автор, jos hänen nimeään ei haluta toistaa: Далее автор отмечает, что...
- viittaus tekijään voi puuttua kokonaan: Целью настоящей работы является показать, как...;
- demonstratiivipronomini этот korvataan usein sanoilla данный ja настоящий: данный вопрос, настоящая работа
- verbit saatetaan korvata verbi + nomini -rakenteilla: подробно анализировать материал -> подвергнуть/подвергать материал подробному анализу
- passiivi- ja partisiippirakenteet, lauseenvastikkeet: В работе над грамматикой Ломоносов использовал методы, *выработанные им* при занятиях естественными науками;
- -ся-passiivi indefiniittispuolustuksen sijasta : В статье отмечается, что..., (ei: отмечают, что...); В книге рассматривается проблема двуязычия (ei: рассматривают проблему)

Keskeisiä ilmaisuja:

- tarkastella kysymystä, ongelmaa = рассмотреть - рассматривать вопрос, проблему
- tutkia kysymystä, ongelmaa = исследовать вопрос, проблему, изучить/изучать вопрос, проблему
- analysoida jtk = проанализировать/анализировать что-н.
- päämäärän asettelu: целью настоящего доклада является...
- lähteä jostakin (teoriapohjaan, olettamuksiin liittyvistä seikoista): исходить из чего-н., исходить из какого-н. предположения; Мы исходим из следующих теоретических положений.
- todeta, mainita: отметить/отмечать: В "Русской грамматике" (1980:243) отмечается, что..., Как отмечалось выше, ...; Как нами уже было отмечено,...
- todeta (saada selville tutkimuksen, empiirisen analyysin tuloksena): установить/устанавливать: Нами было установлено, что...
- mielipiteeseen liittyviä ilmaisuja: мы считаем, нам кажется, нам представляется, на наш взгляд, по нашему мнению; придерживаться другого мнения по какому-н. вопросу, поддерживать чье-либо мнение; мнения исследователей по данному вопросу сходятся/расходятся
- esittäminen:
 - esittää esimerkki: привести/приводить пример
 - esimerkki jostakin - пример чего (gen.): В своей статье автор приводит много примеров употребления настоящего времени в значении прошедшего времени.
 - esittää sitaatti: привести/приводить цитату

- esittää mielipide: выразить/выражать какое-н. мнение о чём-нибудь / по какому-нибудь вопросу; высказать/высказывать какое-н. мнение / точку зрения о чём-нибудь / по какому-нибудь вопросу;
- esittää jotakin taulukkona: представить/представлять что-н. в виде таблицы
- esittää referoiden: изложить/излагать: кратко изложить содержание статьи
- looginen seuraus: Отсюда вытекает, что...; Отсюда следует, что... Из всего сказанного следует, что...
- johtopäätös: сделать/делать вывод о чём-н., прийти/приходить к какому-н. выводу
- viittaukset aiemmin olleisiin tai tuonnempana tuleviin asioihin:
 - edellä = выше (см. выше, стр. 92); Как мы отмечали выше, ...
 - tuonnempana = ниже (см. ниже, стр. 233); Данный вопрос мы рассмотрим ниже.
- työn lukujen nimitykset:
 - pääluku (1., 2., 3. jne.) = глава : Доклад состоит из двух глав.
 - alaluku (1.1., 1.1.1., 2.1, 2.2. jne.) = раздел; См. раздел 2.2.

Esimerkejä:

Представление темы, целей и задач работы во Введении

(Примеры фраз и выражений):

Тема данной работы – тип героя в повести С. Довлатова «Чемодан».

Темой моей (нашей) работы является исследование типа героя в повести Довлатова «Чемодан».

Настоящая работа посвящена проблеме героя в повести Довлатова «Чемодан».

Основной (ключевой) проблемой (задачей) моего дипломного сочинения является изучение типа героя в повести Довлатова «Чемодан».

В данном исследовании я предполагаю рассмотреть (исследовать) проблему героя в повести Довлатова «Чемодан».

Предметом моего исследования в данном докладе будет тип героя в повести Довлатова «Чемодан».

В настоящей работе я предполагаю (намереваюсь) обсудить проблему героя в повести Довлатова «Чемодан».

В данной работе будут рассматриваться (будут рассмотрены) вопросы, связанные с особенностями типа героя в повести Довлатова «Чемодан».

Центральным (главным) вопросом данного дипломного сочинения является вопрос о типе героя в повести Довлатова «Чемодан».

В своем исследовании я хотел(а) бы прежде всего остановиться на следующих вопросах: ...

Центральный вопрос, который я хочу затронуть в своей работе, – это проблема героя в повести Довлатова «Чемодан» (=это вопрос о типе героя в повести Довлатова «Чемодан»).

Настоящая работа является попыткой проанализировать (рассмотреть) проблему типа героя в повести Довлатова «Чемодан».

Главную задачу нашей работы можно сформулировать следующим образом: в чем состоит особенность типа героя, характерного для прозы Сергея Довлатова (на примере повести «Чемодан»).

Об актуальности темы и проблемы

Указанная проблема является актуальной, потому что ...

Избранная нами (мною) проблема (научная задача) представляется весьма актуальной, так как...

Актуальность названной проблемы (темы) определяется тем, что ... (=определяется следующим: ...)

Выражение авторского «Я», собственного мнения

По нашему мнению, роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

С нашей точки зрения, роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

На наш взгляд, роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

Как нам кажется, роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

Мы считаем, что роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

Мы полагаем, что роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

Представляется, что роман Т. Толстой относится к жанру фантастики.

Выражение согласия

Точка зрения Петрова представляется нам убедительной

Мысль Петрова представляется нам справедливой

Мы согласны с Петровым в том, что ...

Мы разделяем высказанную Петровым мысль о том, что ...

Вслед за Петровым мы считаем (полагаем), что ...

Выражение несогласия

Точка зрения Петрова представляется (кажется) нам спорной

С мнением Петрова о том, что мы не можем согласиться

Мы не разделяем точку зрения Петрова на то, что...

Вряд ли можно согласиться с утверждением Петрова о том, что ...

Мы не можем полностью разделить точку зрения Петрова

Мы не можем полностью согласиться с идеей Петрова о том, что ...

Выделение особенно важного

Следует отметить, что ...

Важно подчеркнуть, что ...

Следует обратить особое внимание на то, что ...

Обратим внимание на то, что ...

Заключение, подведение итогов работы

Задачей нашей работы было исследовать тип героя в повести Довлатова «Чемодан».

В своей работе мы ставили задачей исследовать тип героя в повести Довлатова «Чемодан».

В нашем исследовании мы пытались проанализировать тип героя в повести Довлатова «Чемодан».

Целью данной семинарской работы было изучение (исследование) типа героя в повести Довлатова «Чемодан».

Нашей задачей в данной семинарской работе было ответить на вопрос, в чем своеобразие типа героя в повести...

Для решения поставленной задачи мы, во-первых, (прежде всего, в первую очередь) рассмотрели теоретические аспекты проблемы героя.

Для того, чтобы ответить на поставленный в исследовании вопрос, нам нужно было, прежде всего, определить и представить методы анализа ...

Мы начали наше исследование с представления тех методов (теоретических подходов), которые мы будем использовать в своей работе (=с помощью которых, на основании которых, мы анализировали выбранный нами (литературный) материал).

Затем (во второй главе; в следующем разделе) мы обратили внимание на.. (что) (сосредоточились на...(+ чем) ; обратились к (+ чему) ...

Следующим этапом нашего исследования было проанализировать (рассмотреть)...

В результате проведенного исследования мы пришли к следующим выводам ...

Итоги нашего анализа можно сформулировать следующим образом:...

Суммируя наши наблюдения над текстом, можно сформулировать следующие выводы (=можно прийти к следующим заключениям: ...)

Как нам кажется, исследование данной темы (=избранного нами материала) можно было бы развивать и дальше. Интересно было бы рассмотреть...